

programów sklepiennych, charakterystyczne są dla architektury dominikańskiej właściwie aż do schyłku XIII w. Dzięki takiemu swemu wyrazowi artystycznemu budownictwo to wydaje się stanowić wkład w szerszy proces rozwoju form gotyckich tylko w jednym jego nurcie, formując pewną odrębną drogę wśród tych, którymi przysły do nas przeobrażenia nowego stylu⁸³. Owe czynniki zmieniające kształt artystyczny trzynastowiecznej architektury polskiej współżyły w niej w sposób szczególniejszy z tendencjami tradycyjnie romańskimi. Wznoszono bowiem wówczas nowe kościoły wczesnogotyckie w sąsiedztwie późnoromańskich, a jednocześnie te nowe tendencje i prądy powodowały powstawanie obiektów, w których wszystkie te elementy stapiały się w jedno. Przykładem służy choćby jeden z najstarszych kościołów dominikańskich — p.w. św. Jakuba w Sandomierzu, w którym nowatorski chór wydłużony i znamiona redukcji, czytelne np. w braku transeptu lub w skromnych podziałach między nawowych, przenikają się z tradycyjnie dbałą o szczegół i romańską w motywach dekoracji oraz z archaicznym stropowym przekryciem korpusu.

Przeprowadzenie pełniejszych i metodycznych badań tego budownictwa, a zwłaszcza — jak to parokrotnie podkreślałam⁸⁴ — jego początków, będzie miało podstawowe znaczenie dla ukazania źródeł architektury gotyckiej w Polsce — tej architektury, która wkrótce zdolna była zapewnić sobie zwycięstwo i stanowiła na z górą dwa stulecia o artystycznym obliczu kraju.

⁸³ Por. A. Miłobędzki, *Zarys dziejów architektury w Polsce*, Warszawa 1963 s. 40 n., 54.

⁸⁴ Przy tak niepełnym stanie badań (zwłaszcza faktograficznych) nie podjęto tu zagadnienia treści i znaczeń, jakie zawiera architektura dominikańska, jakkolwiek interpretacja ikonologiczna, zapewne i w tym przypadku, mogłaby przynieść cenne rezultaty.

ZE ŹRÓDEŁ I STANU BADAŃ DOTYCZĄCYCH DAWNYCH KLASZTORNICH BIBLIOTEK DOMINIKANÓW W POLSKICH PROWINCJACH

Dawne polskie biblioteki klasztorne budzą coraz większe zainteresowanie wśród badaczy naszych dziejów. Jest to zrozumiałe, gdyż w przeszłości książka była niemal wyłącznym nosicielem wiedzy ludzkiej, najskuteczniejszym propagatorem nowych prądów umysłowych, najpoważniejszym inspiratorem postępu społecznego, najważniejszym świadectwem kultury jednostek, grup społecznych i całych narodów¹. Poznanie wspomnianych bibliotek jest tym bardziej konieczne, ponieważ duchowieństwo zakonne miało u nas wielkie znaczenie i wywierało poważny wpływ na społeczeństwo. A więc ta znajomość ułatwiłaby zrozumienie wielu faktów z naszej przeszłości². Prócz tego stanowiłaby ważny wkład do historii zakonów w Polsce, które nie posiadają dostatecznej i zgodnej z prawdą pełnej samowiedzy³.

Zakon dominikanów, istniejący na ziemiach polskich od 1222 r.⁴ do naszych czasów, liczył ok. 240 klasztorów⁵, rozmieszczonych na olbrzymiej przestrzeni od Bałtyku prawie do Sudetów i Karpat, od terenów na zachód od Odry aż za Dniepr i Dźwinę⁶. Władze

¹ W. Jabłońska, *Inwentarze i katalogi biblioteczne w zbiorach rękopiśmiennych Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, w: „Ze skarbca kultury. Biuletyn informacyjny Zakł. Nar. im. Ossol. Bibl. PAN” z. 20(1969) s. 73.

² L. Zalewski, *Biblioteka Seminarium Duchownego w Lublinie i biblioteki klasztorne w diecezji lubelskiej i podlaskiej*, Warszawa 1926, s. II.

³ J. Umiński, *Najnowsze prace z historii zakonów w Polsce*, „Colleganea Theologica” 16(1935), fasc. 4, s. 670.

⁴ J. Kłoczowski, *Dominikanie polscy na Śląsku w XIII—XIV wieku*, Lublin 1956, s. 290—291.

⁵ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości o dominikanach prowincji litewskiej*, Kraków 1917, s. 7, 319—321; tenże, *Wykaz klasztorów dominikańskich prowincji ruskiej*, Kraków 1923, s. 366; J. Woroniecki, *Sto. Jacek Odrowąż i wprowadzenie Zakonu Kaznodziejskiego do Polski*, Katowice 1947, s. 317—321.

⁶ J. Woroniecki, *Sto. Jacek...* po s. 346: Mapa rozmieszczenia klasztorów polskich prowincji Zakonu Kaznodziejskiego.

zakonne nie pozwalały na zakładanie klasztorów *sine priore et doctore*⁷, tj. bez lektora, dokształcającego zakonników w teologii. Z tego więc względu, a także dla ułatwienia pracy duszpasterskiej — każdy konwent posiadał chociażby małą, podstawową bibliotekę⁸. Większe klasztory szczyły się bogatymi księgozbiorami⁹. Z tej tak wielkiej ilości dominikańskich bibliotek tylko 3 zostały opracowane i przygotowane do druku. Należały one do klasztoru we Lwowie (Bożego Ciała)¹⁰, w Sieradzu¹¹ i we Wrocławiu¹². Dość zaawansowana jest praca nad śląskimi księgozbiorami¹³. Jednak to niewiele, więc nasuwa się pytanie czy są możliwości opracowania innych bibliotek tego zakonu. Odpowiedź na to zagadnienie ma dać niniejszy artykuł. Materiał w nim zebrany wykazuje źródła w postaci inwentarzy, katalogów i resztek dawnych księgozbiorów, a także fragmentaryczne wzmianki w literaturze o dominikańskich bibliotekach. Nielatwo jest odnaleźć książki należące do tych bibliotek. Zostały one bowiem po kasacji klasztorów dominikańskich rozproszone po bibliotekach państw zaborczych, a część z nich już wcześniej wywieziona do Szwecji¹⁴. Niektóre z nich weszły w skład polskich księgozbiorów uniwersyteckich, towarzystw naukowych, seminariów duchownych i prywatnych¹⁵. Dokładniejsze przebadanie archiwum i biblioteki dominikanów w Krakowie,

⁷ P. Kiejar, *Organizacja szkolnictwa dominikańskiego w Polsce w XIV w.*, „*Studia Philosophiae Christianae*” 5(1969)1, s. 308; J. Kłoczowski, *Dominikanie polscy...*, s. 215; P. Mandonnet, *Saint Dominique L'idée, l'homme et l'oeuvre*, Paris 1938, s. 85 i przyp. 38.

⁸ J. Kłoczowski, *Zakony na ziemiach polskich w wiekach średnich*, w: *Kościół w Polsce*, t. 1, Kraków 1966, s. 548.

⁹ Tamże.

¹⁰ I. Szostek, Biblioteka dominikanów lwowskich na podstawie katalogu z roku 1776, znajdującego się w bibliotece OO. Dominikanów w Krakowie, Grudziądz 1962, maszynopis przygotowany do druku.

¹¹ J. A. Kosiński, Biblioteka dominikanów w Sieradzu, Łódź 1960, maszynopis przygotowany do druku.

¹² K. Zawadzka, Biblioteka klasztoru dominikanów we Wrocławiu (1226—1810), Wrocław 1971, maszynopis przygotowany do druku.

¹³ Materiały gromadzi K. Zawadzka.

¹⁴ I. Collijn, *Bericht ueber polnische Buechersammlungen in schwedischen Bibliotheken*, Kraków 1911, s. 53; S. Ptaszycki, *Encyklopedia nauk pomocniczych historii i literatury polskiej*, Lublin 1921, s. 75.

¹⁵ E. Barwiński, *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie*, Lwów 1912, s. III—IV; M. Bohonos, *Katalog starych druków Biblioteki Zakł. Nar. im. Ossolińskich. Polonica wieku XVI*, Wrocław 1965, pass.; K. Kardaszewicz, *Wykaz druków XV, XVI i XVII w., znajdujących się w Bibliotece Publicznej miasta Stołecznego Warszawy*, Warszawa 1930, s. 5; A. Kawecka-Gryczowa, *Katalog inkunabułów Biblioteki Zakł. Nar. im. Ossolińskich we Wrocławiu*, Wrocław 1956, s. 10, 76; M. Marczak, *Biblioteka Tarnowskich w Dzikowie*, Kraków 1921, s. 22; S. Ptaszycki, *Encyklopedia...* s. 89, 93, 97, 99—100, 108—110, 114—115.

a także katalogów, względnie zbiorów tych różnych bibliotek, być może ujawniłoby więcej źródeł odnoszących się do księgozbiorów dominikańskich. Do wspomnianych katalogów nie zawsze można dotrzeć, a prócz tego nie zawsze wykazują one proveniencję książek.

Biblioteki klasztorne dominikanów zestawiono alfabetycznie wg miejscowości, w czterech grupach, zależnie od rodzaju materiału, świadczącego o istnieniu księgozbiorów.

I. Biblioteki posiadające inwentarze (katalogi), część książek i wzmianki w literaturze:

Bochnia¹⁶, Borek Stary¹⁷, Dzików¹⁸, Kościan¹⁹, Kraków²⁰, Lu-

¹⁶ *Inventorium Bonorum Ecclesiae in Zacrastia Conventus Bochnensis pro tunc existentium descriptum 16 Septemb. Anno Domini 1609* Kraków, Arch. dominik.,teczka Bochnia; M. Bohonos, *Katalog...* nr 2755 b, sygn. XVI. Qu. 2055; L. Teleżyński, *De rebus Provinciae Poloniae S. Hiacynthi Ordinis Praedicatorum*, rkps sygn. BK 93, k. 299v, przyp. b.

¹⁷ W. Hahn, *Bibliografia bibliografii polskich*, Wrocław 1968, s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Borku Starym; książki z tej biblioteki znajdują się w klasztorze dominikańskim w Borku Starym (informacja uzyskana u dominikanów); S. Barącz, *Klasztor OO. Dominikanów w Starym Borku*, Lwów 1878, s. 71, 79; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹⁸ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Dzikowie; księgozbiór ten wg informacji dominikanów znajduje się obecnie w ich bibliotece w Krakowie; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwałewik, *Zbiory polskie w ojczyźnie i na obczyźnie, archiwa, biblioteki, gabinety, galerie, muzea i inne zbiory pamiątek przeszłości*, t. 1, Warszawa 1928, s. 78; tenże, *Zbiory polskie w ojczyźnie i na obczyźnie w zestawieniu alfabetycznym według miejscowości*, Warszawa 1916, s. 22; F. Radziszewski, *Wiadomość historyczno-statystyczna o znakomitych bibliotekach*, Kraków 1875, s. 13; H. Wilder, *Polskie archiwa, biblioteki, muzea, zbiory i zbieracze. Ułożone według miejscowości*, „*Rocznik Naukowo-literacko-artystyczny (encyklopedyczny)*” na rok 1905, Warszawa 1905, s. VI.

¹⁹ *Inventorium sacristiae et privilegiorum Conventus Costensis...* Anno Domini 1607, Inventorium librorum, Kraków, Arch. dominikanów,teczka Kościan; *Libri Conventus Costensis* (bez daty), Kraków, Arch. dominikanów,teczka Kościan; *Inventorium librorum Conventus Costensis* (bez daty), Kraków, Arch. dominikanów,teczka Kościan; M. Bohonos, *Katalog...* nr 1563b, sygn. XVI. F. 4041 adl.; J. Ł. (Łukasiewicz Józef?), *Historyczna wiadomość o klasztorach w dawnej Wielkopolsce*, „*Pamiętnik religijno-moralny*” 12 (1847), s. 100; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 127v.

²⁰ Wykaz tabellaryczny ksiąg w Bibliotece Księży Dominikanów Krakowskich znajdujących się, w: *Inwentarz Kościoła Zakonnego i Klasztoru Księży Dominikanów w Gminie I-wszej przy ulicy Szeroka zwanej w wolnym Mieście Krakowie, Roku 1820*, Kraków, Arch. dominikanów, sygn. arch. K. 75; M. Bersohn, *O iluminowanych rękopisach polskich*, Warszawa 1900, s. 67 i nn.; K. Górski, *W. Kuraszkiwicz, Rozmyślenia dominikańskie*, wyd. i oprac., t. 1., Wrocław 1963; W. Kętrzyński, *Katalog rękopisów Biblioteki Zakł. Nar. im. Ossolińskich*, t. 1, Lwów 1881, nr II 168,3; tenże, *O rękopisie nr 470 Bi-*

blin²¹, Mościska²², Warszawa (św. Jacek)²³, Wilno I (Św. Duch)²⁴, Zółkiew²⁵.

biłoteki Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Kraków 1917; R. Laskowski, J. Reczek, *Głosy polskie rękopisu Sermones de tempore et de sanctis nr XV 32 biblioteki OO. Dominikanów w Krakowie z drugiej połowy XV wieku*, Wrocław 1968; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 290v (zawiera spis tytułów 12 rękopisów i 3 druków, które T. Czacki zabrał z biblioteki krakowskiej); Z. Włodek, *Inventaire des manuscrits médiévaux latins, philosophiques et théologiques de la Bibliothèque des Pères Dominicains de Cracovie*, Wrocław 1970 s. 155—186 *Mediaevalia Philosophica Polonorum* 14; M. Bohonos, *Katalog...* nr 70b, sygn. XVI. Qu. 1955; nr 77d, sygn. XV. 146 adl.; nr 97, sygn. XVI. Qu. 2809; nr 127, sygn. XVI. Qu. 2813; nr 266, sygn. XVI. Qu. 2407; nr 267, sygn. XVI. Qu. 2508; nr 600, sygn. XVI. Qu. 3561; nr 766, sygn. XVI. O. 774; nr 776, sygn. XVI. Qu. 2424; nr 831, sygn. XVI. Qu. 1551; nr 898d, sygn. XVI. O. 520; nr 907, sygn. XVI. Qu. 1949; nr 1072, sygn. XVI. Qu. 3535; nr 1124b, sygn. XVI. F. 4078; nr 1204a, sygn. XVI. Qu. 2113; nr 1267, sygn. XVI. F. 4294; nr 1883, sygn. XVI. O. 593; nr 1957c, sygn. XVI. O. 694; nr 2032a, sygn. XVI. Qu. 3238; nr 2049b, sygn. XVI. Qu. 2743; nr 2114a, sygn. XVI. Qu. 1578; nr 2281, sygn. XVI. Qu. 2350; nr 2344a sygn. XVI. O. 545; wg informacji dominikanów, niewielka ilość książek, które znajdowały się w celach zakonników, uratowała się z pożaru ich krakowskiej biblioteki w 1850 r.; S. Barącz, *Klasztor i kościół Dominikanów w Krakowie*, Poznań 1888, s. 7, 12, 13, 25, 27, 29, 37; tenże, *Rys dziejów Zakonu Kaznodziejskiego w Polsce*, Lwów 1861, t. 1, s. 223—224, t. 2, s. 297, 307; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 213; tenże, *Zbiory... alfab.*, s. 46; B. Dudik, *Bibliothek der Dominikaner ad St. Trinitatem*, „Arch. f. Oesterreichische Gesch.” 39 (1868), s. 51—58; M. Dynowska, *Bzowski Stanisław*, w: *Polski Słownik Biograficzny*, t. 3, Kraków 1937, s. 187; *Encyklopedia wiedzy o książce*, Wrocław 1971, s. 222, 1225; G. Enerstroem, *Schwedische Bibliotheken*, „Zentralbl. f. Bibliothekswesen” 4 (1887), s. 329—335; K. Górski, *Uwagi o „Rozmyśłaniach dominikańskich” na tle prądów religijnych XV i początku XVI wieku*, „Sredniowiecze. Studia o kulturze”, 2 (1965), s. 303—320; A. Grabowski, *Kraków i jego okolice*, Kraków 1866, s. 153; C. Gruenhagen, *Bericht ueber eine Reise nach Krakau* (Pfungsten 1868), „Zeitschr. f. Gesch. Schles.” 9 (1868), H. 1, s. 136; J. Grycz, A. Gryczowa, *Historia książki i bibliotek w zarysie*, Warszawa 1959, s. 47; K. Kaczmarczyk, *Rewizja bibliotek klasztorów krakowskich w roku 1810*, „Przegl. bibliot.” 2 (1909), s. 185; J. Kłoczowski, *Zakony...* s. 552; tenże, *Zakony męskie w Polsce w XVI—XVIII w.*, w: *Kościół w Polsce*, t. 2, Kraków 1969, s. 688; F. Kopera, *Sredniowieczna architektura Kościoła i klasztoru OO. Dominikanów*, „Rocz. krak.” 20 (1926), s. 65; J. A. Kosiński, *Doskonały księkołap. Wizyta Tadeusza Czackiego w bibliotece dominikanów krakowskich*, „Roczn. bibliot.” 5 (1900), s. 224—225; J. Muczowski, *Kościół św. Trójcy w Krakowie*, „Rocz. krak.” 20 (1926), s. 50—51; F. Nowowiejski, *Phoenix decoris et ornamentis Prov. Poloniae S. Ord. Praed. S. Hyacinthus Oranvansius redivivus*, Poznań 1752, s. 94, 95, 107, 188, 207; S. Okolski, *Russia florida rosis et lilis*, Lwów 1696, s. 62; J. M. Ossoliński, *Wiadomości historyczno-krytyczne*, t. 1, Kraków 1819, s. 20; P. H. Pruszczyk, *Klejnoty stołecznego miasta Krakowa albo kościoły i co w nich jest widzenia godnego i znacznego*, Kraków 1861, s. 94; „Przegl. bibliogr.-archeol.” 1 (1881), s. 110; F. Radziszewski, *Wiadomości...* s. 31; M. Siejkowski, *Dni roczne*, Kraków 1743, 22, 25, 28, 335, 343,

II. Biblioteki posiadające inwentarze (katalogi) i ewentualnie wzmianki w literaturze:

363; *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 4, Warszawa 1883, s. 591; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 189r, 248r, 261v, 289v, 290r, 299ar, 351v; W. Wicher, *Mikołaj z Mościsk, teolog, moralista i pisarz ascetyczny z początku XVII w.*, „Przegl. teol.” 9 (1928), z. 3, s. 218; M. Wiszniewski, *Historia literatury polskiej*, t. 4, Kraków 1842, s. 212; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 65; H. Zeissberg, *Necrolog des Dominikaner-Convents in Krakau*, *Kleinere Geschichtsquellen Polens im Mittelalter*, Wien 1887, s. 140, 144, 147, 149, 150.

²¹ Index librorum Conventus Lublinensis existentium in scrinio conscriptus mense Octobre die 18, Libri Conventus in Camera Fratris Praedicatoris, Libri Conventus in Camera, w: A D 1601 Prima Octobris, Inventarium Conventus Lublinensis... Kraków, Arch. dominikanów, sygn. Lb 10; J. Czubek, *Katalog rękopisów Polskiej Akademii Umiejętności*, dodatek 1, Kraków 1912, nr 1753; B. Kocówna, K. Muszyńska, *Inwentarz rękopisów Biblioteki Ordynacji Zamojskiej*, sygnatury 1—2051, oprac... Warszawa 1967, nr 1732 (I—II); A. Kawecka-Gryczowa, J. Adamczyk, *Katalog starych druków Biblioteki Publicznej miasta stołecznego Warszawy*, cz. 2, *Polonica XVI wieku*, oprac... Warszawa 1957, nr 274, sygn. XVI. O. 27, i s. 147; M. Bohonos, *Katalog...* nr 884c, sygn. XVI. O. 889; nr 1951c, sygn. XVI. Qu. 2138; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 289 i nn., t. 2, s. 316; tenże, *Zbiory... alfab.*, s. 118, 238; tenże, *Losy zbiorów polskich w rosyjskiej Bibliotece Publicznej w Leningradzie*, Warszawa 1926, s. 24, 39; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 313, 332; J. A. Kosiński, *Doskonały księkołap...* s. 226; A. Moszyński, *Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń wydziału filologicznego Akademii Umiejętności*, t. 1, Kraków 1874, s. 224; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 249; „Przew. bibliogr.” 10 (1887), s. 160, 179; tamże, 12 (1889), s. 100; S. Ptaszycki, *Encyklopedia...* s. 98, 110; tenże, *Wywożenie do Rosji polskiego mienia kulturalnego i jego zwrot obecny*, „Przegl. powsz.” 157 (1924), s. 217; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 40; M. Siejkowski, *Dni roczne*, po s. G2; *Słownik geograf. Król. Pol.* t. 4, s. 423; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 132r, 210r, 213v; J. A. Wadowski, *Kościół lubelskie. Na podstawie źródeł archiwalnych*, Kraków 1907, s. 293 i nn. T. Wierzbowski, *Vademecum*, Warszawa 1926, s. 252; Z. S., *Opis kościoła i klasztoru OO. Dominikanów w Lublinie*, „Pam. rel.-mor.” 17 (1849), s. 498—499; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. XII, 58—60.

²² W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Mościskach; A. Kawecka-Gryczowa, *Katalog...* nr 309, sygn. XV. 12; E. Triller, *Katalog inkunabulów Bibl. Zakł. Nar. im. Ossolińskich*, *Kontynuacja katalogu Alodii Kaweckiej-Gryczowej*, Wrocław 1963, nr 15, sygn. XV. 256; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

²³ B. Kocówna, K. Muszyńska, *Inwentarz...* nr 1178; *Catalogus Bibliothecae Conv. Vars. O. P.* (polsko-lac. z XVIII w.); *Na popis publiczny uczniów Szkoły Wydziałowej XX. Dominikanów mający się odbywać w d. 21 i 22 lipca 1828 r.*, Warszawa 1828, s. 9—15; *Spis książek znajdujących się w bibliotece ok. 1806 r. oraz tych, które utraciła ona w tym czasie*; H. Kozerska, *Straty w zbiorze rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie w czasie I i II wojny światowej*, Warszawa 1960, nr 143, sygn. 839; nr 638, sygn. 7. 1. 1.; *Skorowidz autorów spisanej biblioteki OO. Dominikanów warszawskich*, r. 1854; B. Kocówna, K. Muszyńska, *Inwentarz...* nr 1163, 1190; S.

Belz²⁶, Brześć Kujawski²⁷, Buczacz²⁸, Busk²⁹, Chełm³⁰, Cholopie-

J. Siennicki, *Les Elzevirs de la Bibliothèque de l'Université Impériale de Varsovie*, Warszawa 1874, s. 18—19; *Des Cartes Renatus, Meditationes de prima philosophia*... Amsterd. 1642, „Conv. Varsav. S. Hyacin” (bez sygnat.); wg informacji O. Brunona Mazura O. P. część książek z dawnej biblioteki klasztornej w Warszawie znajduje się obecnie w bibliotece dominikanów w Krakowie; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 332; J. Bartoszewicz, *Kościół warszawski rzymsko-katolicki*, Warszawa 1855, s. 174, 183, 189, 191, 197; „Biul. Bibl. Publ. m. stol. Warszawy” 1 (1929), s. 52; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 2, s. 315; tenże, *Zbiory... alfabet...*, s. 195; K. Kantak, *Pogląd na zakony żebrzące w Polsce przedrozbiorowej*, „Przegl. teol.” 9 (1928), s. 379 i przyp. 1; H. Kozerska, *Warszawska Biblioteka Uniwersytecka 1832—1871*, Warszawa 1967, s. 67—68; *Les Bibliothèques de Lwów*, rédigé... sous la direction de M. E. Gaberle, Lwów 1929, s. 70; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 111—112, 123—124; M. Siejkowski, *Dni roczne*, po s. H2; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 259v, 266r; *Z dziejów książki i bibliotek w Warszawie*, praca zbior., red. S. Tazbir, Warszawa 1961, s. 99; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 65.

²⁴ *Libri Conventus Vilnensis*, Kraków, Arch. dominikanów,teczka Wilno; *Pars Librorum Bibliothecae Generalis Vilnensis S. Spiritus ord. Praed. ... 1844 ... 1849*, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. 149; M. Bohonos, *Katalog...* nr 898a, sygn. XVI O. 308; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 393; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 384; tenże, *Zbiory... alfabet...* s. 239; G. Enerstroem, *Schwedische Bibliotheken...* s. 332; Z. Klemensiewicz, *Bibliografia ekslibrisu polskiego*, Wrocław 1952, s. 125; J. Kłoczowski, *Zakony męskie...* s. 688; J. I. Kraszewski, *Wilno od początków jego do roku 1750*, t. 1—4, Wilno 1840—1842, t. 4, s. 82; *Les Bibliothèques de Lwów*, s. 70; *Podręczna encyklopedia kościelna*, red. Z. Chełmicki, t. 9—10, Warszawa 1906, s. 90.

²⁵ *Inventarium Rerum Conventuum et Ecclesiarum Provinciae Russiae... et earum tam Mobilium quam Immobilium, 1708—1709*, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); wg informacji O. Brunona Mazura O. P. część książek z tego księgozbioru znajduje się w bibliotece dominikanów w Krakowie; S. Barącz, *Pamiętki miasta Żółkwi*, Lwów 1852, s. 41, 100; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Exlibrisy polskie szesnastego i siedemnastego wieku*, Wrocław 1955, s. 89; tenże, *Zbiory...* t. 2, s. 543; Z. Klemensiewicz, *Bibliografia...* s. 125.

²⁶ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Belzie; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

²⁷ *Anno Domini 1604 Regestrum Librorum Conventus Brestensis Sancti Michaelis Ordinis Fratrum Praedicatorum*, Kraków, Arch. dominik.,teczka Brześć Kujawski.

²⁸ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Buczaczu; S. Barącz, *Pamiętki buczackie*, Lwów 1882, s. 109; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

²⁹ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Busku; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; S. Okolski, *Russia...* s. 85.

³⁰ *Inventarium Librorum Conventus Culmensis Ordinis Praedicatorum*, Kraków, Arch. dominik.,teczka Chełm; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 58.

nice³¹, Chotajewicze³², Druja Sapieżyńska³³, Gdańsk³⁴, Grodno³⁵, Hrubieszów³⁶, Janów Lubelski (Janów Podlaski?)³⁷, Jaworów³⁸, Kleck³⁹, Krasnobród⁴⁰, Łańcut⁴¹, Łowicz⁴², Luck⁴³, Mińsk⁴⁴, No-

³¹ *Katalog king...* po-monastyrskich bibliotekach... Minsk 1841, k. 30—33, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 3, 165; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 7.

³² *Katalog knjig...* k. 28—29v, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 3, 165.

³³ Tamże, k. 76—79v; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 11.

³⁴ *Catalogus librorum Conventus Gedanensis*, Kraków, Arch. dominik.,teczka Gdańsk; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 297; A. Chmiel, *Rękopisy Biblioteki hr. Tarnowskich w Dzikowie*, Kraków 1908, s. 24; E. Chwalewik, *Zbiory... alfabet...*, s. 199; *Gdańsk, jego dzieje i kultura*. Praca zbiorowa, Warszawa 1969, s. 505; T. Glemma, *Odzyskanie klasztoru dominikańskiego w Gdańsku w latach 1565—1568*, „Roczn. gdań.” 12 (1938), s. 77; J. Kłoczowski, *Zakony...* s. 547; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 78, 213; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 15; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 203v, 258v.

³⁵ *Pars librorum bibliothecae Grodnensis Ord. Praed. ... 1833 ... 1849*, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 4 151; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 344; D. C. Chodźko, *Agiona, kościół i klasztor OO. Dominikanów w Infantach*, „Pam. rel.-mor.” 31 (1856), s. 139; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 313—314; tenże, *Zbiory... alfabet...*, s. 236; Z. Klemensiewicz, *Bibliografia...* s. 125; J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, Wilno 1912, s. 323; J. Leleweł, *Bibliograficznych ksiąg dwoje*, t. 1—2, Wilno 1826, t. 2, s. 111, 156; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 16, 113; S. J. Siennicki, *Les Elzevirs...* s. 5, 149—150, po tekście podobna ekslibrisu biblioteki dominikanów w Grodnie.

³⁶ *Anno Domini millesimo sexcentesimo 2 Junii Inventorium conventus Hrubiesoviensis conscriptum*, Kraków, Arch. dominik.,teczka Hrubieszów; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 58.

³⁷ *Inventorium librorum conventus Janouiensis factum...* in die 20 Aprilis anno Domini 1607, Kraków, Arch. dominik.,teczka Janów (Lubelski?, Podlaski?); Janów Lubelski; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 357; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 64; Janów Podlaski; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 357; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 62.

³⁸ *Inventarium Rerum Conventuum et Ecclesiarum Provinciae Russiae... et earum tam Mobilium quam Immobilium, 1708—1709*, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); por. I. Szostek, *Biblioteka...* E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; S. Okolski, *Russia...* s. 91.

³⁹ *Katalog knjig...* k. 63—63v, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 3, 165; J. M. Giżycki (Wołyniak), *Wykaz...* s. 99.

⁴⁰ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Krasnobrodzie; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 261; L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 60—62.

⁴¹ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Łańcutie; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁴² *Inventorium Conventus Loviciensis, (1602), Libri Conventus*, Kraków, Arch. dominik.,teczka Łowicz; M. Marczak, *Biblioteka...* s. 22; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 46.

⁴³ *Librorum Conventus Luceoriensis Ordinis Praedicatorum denuo re-collectorum descriptio Anno Domini 1607 die 16 Ianuarii*, Kraków, Arch.

wogród⁴⁵, Oświęcim⁴⁶, Piotrków⁴⁷, Pińsk⁴⁸, Poławień⁴⁹, Poporcie⁵⁰, Raków⁵¹, Rzeczyca⁵², Sambor⁵³, Sejny⁵⁴, Sieniawa⁵⁵, Sochaczew⁵⁶,

dominik., teczka Łuck; Catalogus librorum Conventus Luceoviensis Ordinis Praedicatorum Anno Domini 1608, tamże; Catalogus librorum Conventus Luceoviensis B. M. V., tamże; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 316, 323; E. Chwałewik, *Zbiory...* t. 2, s. 547; tenże, *Zbiory... alfab.*, s. 251; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 46; J. M. Giżycki (Wołyński) *Zniesione kościoły i klasztory rzymsko-katolickie przez rząd rosyjski w wieku XIX-tym*, „Nova Pol. sacra” 1 (1928), s. 65; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 62; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 46; M. Siejkowski, *Dni roczne*, po s. H2.

⁴⁴ Inventarium Rerum Conventuum et Ecclesiarum Provinciae Russiae... et earum tam Mobilium quam Immobilium, 1708—1709, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); por. I. Szostek, *Biblioteka...* Katalog knig..., k. 66—67v, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 3, 165.

⁴⁵ Inventarium Rerum Conventuum et Ecclesiarum Provinciae Russiae... et earum tam Mobilium quam Immobilium, 1708—1709, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); por. I. Szostek, *Biblioteka...*

⁴⁶ Catalogus Rerum omnium (Conventus Oswiatimensis)... Anno Domini 1602 Maii 13 conscriptus, Catalogus librorum, Kraków, Arch. dominik., teczka Oświęcim; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁴⁷ Index librorum omnium spectantium ad conventum Petricoviensem Ordinis Praedicatorum (1602), Kraków, Arch. dominik., teczka Piotrków; J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg...* t. 2, s. 180.

⁴⁸ Inventarium Rerum Conventuum et Ecclesiarum Prov. Russiae... 1708—1709, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); por. I. Szostek, *Biblioteka...*

⁴⁹ Catalogus librorum conv. Polavecensis... comparatus anno domini 1828 mensis Julii die 26, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 4, 236; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 383; J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości...* s. 172; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 62; *Aukszta-Letuwa*, „Tyg. ilustr.” 11 (1873), s. 296.

⁵⁰ Księga zapisowa wydawanych ksiąg z biblioteki poporckiej, R. 1844, k. 18, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 4 4442; J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości...* s. 178; J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, s. 323; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 58.

⁵¹ Katalog knig..., k. 47—47v, Wilno, Bibl. Uniw. rkps sygn. F 3, 165.

⁵² Tamże, k. 51—52v.

⁵³ Catalogus Librorum Conventus Samboriensis, Kraków, Arch. dominik., teczka Sambor; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁵⁴ Registrum librorum Conventus Seynensis, Kraków, Arch. dominik., teczka Sejny; Z. Klemensiewicz, *Bibliografia...* s. 125; W. Kłapkowski, *Kolegium księży dominikanów w Sejnach*, Lwów 1936, s. 9—10; tenże, *Konwent Dominikanów w Sejnach*, „Aten. wil.” 3 (1938), s. 65 (133), 89 (157).

⁵⁵ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Sieniawie; S. Barącz, *Archiwum OO. Dominikanów w Jarosławiu*, Lwów 1884, s. 214; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁵⁶ Officina Librariae, Kraków Arch. dominik., teczka Sochaczew; J. Nowacki, *Dzieje archidiecezji poznańskiej*, t. 2: *Archidiecezja poznańska w granicach historycznych i jej ustrój*, Poznań 1964, s. 763.

Stołpce⁵⁷, Środa Wlkp.⁵⁸, Tarnopol⁵⁹, Włodzimierz⁶⁰, Zaslav Miński⁶¹, Zmigrod⁶², Znin⁶³.

III. Biblioteki posiadające książki i ewentualnie wzmianki w literaturze:

Bolesławiec⁶⁴, Brzeg⁶⁵, Cieszyn⁶⁶, Dereczyn⁶⁷, Gidle⁶⁸, Głogów⁶⁹,

⁵⁷ Inventarium rerum conventuum et ecclesiarum prov. Russiae... 1708—1709, (gdzie znajduje się inwentarz biblioteki klasztornej); por. I. Szostek, *Biblioteka...*; Katalog knig... k. 34—34v, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F3, 165.

⁵⁸ Inventorium conventus Sredensis (1602), Księgi konwenckie, Kraków, Arch. dominik., teczka Środa Wielkopolska.

⁵⁹ W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Tarnopolu; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁶⁰ Inventarium rerum conventus Włodzimiriensis et primo descriptio librarum, Kraków, Arch. dominik., teczka Włodzimierz.

⁶¹ Katalog knig... k. 35—38, Wilno, Bibl. Uniw., rkps sygn. F 3, 165; J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 286.

⁶² Inventarium rerum conventus Zmigrodensis Ordinis Praedicatorum... factum in anno Domini millesimo sexcentesimo septimo... Libri conventus, Kraków, Arch. dominik., teczka Zmigrod; W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Zmigrodzie; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwałewik, *Zbiory...* t. 2, s. 542.

⁶³ Inventorium librorum Conventus Znenensis, Kraków, Arch. dominik., teczka Znin; W. Hahn, *Bibliografia...* s. 27, nr 313; rkps nr 274 Bibl. Uniw. we Lwowie, zawierający m. in. katalog biblioteki dominikanów w Zninie; *Znin. 700 lat dziejów miasta*, Bydgoszcz 1965, s. 35.

⁶⁴ Rkps sygn. I F 78, I F 268, I F 470, I F 568, I F 686, Bibl. Uniw. Wrocławskiego (dalej BUWr); por. provenieniczny katalog kartkowy działu rękopisów; B. Kocowski, *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu*, cz. 1—2, Wrocław 1959—1962, cz. 1, nr 287, sygn. XV. F. 284, nr 1843, sygn. XV. Q. 308, nr 2053, sygn. XV. F. 652, nr 2728, sygn. XV. F. 930; J. G. Bergemann, *Geschichte der katholischen Religion, Kirchen, Schulen und ihrer Lehrer*, Bolesławiec 1831, s. 43; H. Hoffmann, *Schlesische Kirchenbuechereien*, „Arch. f. schles. Kirchengesch.” 4 (1939), s. 122; J. Staender, *Die Handschriften der Koeniglichen und Universitaets-Bibliothek zu Breslau*, „Zft. f. Gesch. Schles.” 33 (1899), s. 19, 40; E. Wernicke, *Chronik der Stadt Bunzlau*, Bolesławiec 1884, s. 146.

⁶⁵ Rkps sygn. IV F 174, IV F 224, BUWr; por. provenieniczny katalog kartkowy działu rękopisów; B. Kocowski, *Katalog...* nr 2403, sygn. XV. F. 170/I—II; K. Eistert, *Das Dominikanerkloster in Brieg (1336—1545)*, „Arch. f. schles. Kirchengesch.” 18 (1960), s. 90; C. Gruenhagen, *Miscellen*, „Zft. f. Gesch.” 5 (1863), s. 165; B. Kocowski, K. Migoń, *Wybór źródeł do historii książki i księgozbioru*, Wrocław 1968, s. 142.

⁶⁶ Rkps sygn. IV F 221 (może z Raciborza), BUWr; por. provenieniczny katalog kartkowy działu rękopisów; E. Chwałewik, *Z dziejów exlibrisu na Śląsku w wieku XVI—XIX*, „Silva rer.” 1939, z. 8, s. 197.

⁶⁷ A. Kawecka-Gryczowa, J. Adamezyk, *Katalog...* oprac. ... nr 263a, sygn. XVI. Qu. 129; J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, s. 323.

Jarosław⁷⁰, Klimontów⁷¹, Legnica⁷², Lwów II (Maria Magdalena)⁷³, Nieswież⁷⁴, Opatowiec⁷⁵, Opole⁷⁶, Podkamień⁷⁷, Poznań⁷⁸, Prze-

⁷⁰ Wg informacji O. Brunona Mazura O. P. stary księgozbiór na miejscu; A. Kawecka-Gryczowa, J. Adameczyk, *Katalog...* oprac. ... nr 354, sygn. XVI. F. 85; J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg...* t. 2, s. 180; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 15.

⁷¹ Rkps sygn. I F 347, I O 41, BUWr.; por. proveniencyjny katalog kartkowy działu rękopisów; B. Kocowski, *Katalog...* nr 1102, sygn. XV. Q. 1074, 1, nr 1103, sygn. XV. Q. 1074,2, nr 1104, sygn. XV. Q. 1024, nr 2316, sygn. XV. Q. 339,1, nr 2317, sygn. XV. Q. 339,2, nr 2766, sygn. XV. F. 757, nr 2772, sygn. XV. F. 849; sygn. 454181, 454199, 455492, 459526, 460260, 460321, 468281; por. fotokatalog starych druków BUWr.; J. Blaschke, *Geschichte der Stadt Glogau und des Glogauer Landes*, Głogów 1913, s. 252, 446, 447; J. Heyne, *Dokumentierte Geschichte des Bistums und Hochstiftes Breslau*, Bd 1—3, Wrocław 1860—1868, t. 2, s. 730, t. 3, s. 1030; F. Milkau, *Die Koenigliche und Universitaets-Bibliothek zu Breslau*, Wrocław 1911, s. 35, przyp. 1; W. Schenk, *Rękopisy liturgiczne od XIII do XV wieku w Bibliotece Uniwersyteckiej we Wrocławiu*. „Arch. Bibl. Muz. kośc.” 2 (1961), s. 192; J. Stender, *Die Handschriften...* s. 17, 46; F. Woltmann, J. G. Gottlieb *Buesching und die Zentralbibliothek in Breslau*. „Ruebezah! der schles. Provinzialbl.” 77 (1873) N. F. 12 Jhr., s. 9.

⁷² Wg informacji O. Brunona Mazura O. P. resztki księgozbioru obecnie w bibliotece dominik. w Krakowie; S. Barącz, *Archivum OO. Dominikanów w Jarosławiu*. „Przegl. archeol.” 1 (1862), z. 3, s. 64; tenże, *Archivum OO. Dominikanów w Jarosławiu*, Lwów 1884, s. 54; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 133; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 20.

⁷³ M. Bohonos, *Katalog...* nr 907b, sygn. XVI. Qu. 1949; J. Gacki, *Benedyktynski klasztor Świętego Krzyża na Łysej Górze*, Warszawa 1873, s. 187; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 27.

⁷⁴ B. Kocowski, *Katalog...* nr 884, sygn. XV. F. 204; *Cod. Dipl. Sil.* Bd 9, Wrocław 1870, s. 247; C. Gruenhagen, *Miscellen*, s. 166; B. Kocowski, K. Migoń, *Wybór źródeł...* s. 142; H. Szwejkowska, *Z dziejów biblioteki kościoła św. Piotra i Pawła w Legnicy jako książnicy miejskiej i szkolnej*. „Sl. kwart. hist. Sobótka” 18 (1963), s. 142; A. Swierk, *Śląskie biblioteki od początku XVI wieku*, w: *Studia z dziejów kultury i ideologii*, Wrocław 1968, s. 82; *Urkundenbuch der Stadt Liegnitz und ihres Weichbildes bis zum Jahre 1455*, hrsg. F. W. Schirmacher, Legnica 1866, s. 151.

⁷⁵ M. Bohonos, *Katalog...* nr 858a, sygn. XVI. Qu. 2185; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 458; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 384; S. Okolski, *Russia...* s. 83.

⁷⁶ M. Bohonos, *Katalog...* nr 160a, sygn. XVI. F. 4176; S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 354; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 53.

⁷⁷ M. Bohonos, *Katalog...* nr 1798, sygn. XVI. Qu. 2751; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 57.

⁷⁸ Rkps sygn. IV F 200a, BUWr.; por. proveniencyjny katalog kartkowy działu rękopisów; B. Kocowski, *Katalog...* nr 2142, sygn. XV. F. 664; sygn. 459742; por. fotokatalog starych druków BUWr.; F. Idzikowski, *Geschichte der Stadt Oppeln*, Opole 1863, s. 268; J. Stender, *Die Handschriften...* s. 53.

⁷⁹ Wg informacji O. Brunona Mazura O. P. reszta księgozbioru w bibliotece dominik. w Krakowie; S. Barącz, *Wiadomość o klasztorze OO. Dominikanów w Podkamieniu*, Lwów 1858, s. 25, 36; tenże, *Dzie-*

myśl⁷⁹, Racibórz⁸⁰, Sandomierz I (św. Jakub)⁸¹, Świdnica⁸², Toruń⁸³, Zabkowice Śląskie⁸⁴.

je klasztoru OO. Dominikanów w Podkamieniu, Tarnopol 1870, s. 134, 152, 193; tenże, *Rys...* t. 2, s. 498; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 2, s. 72; tenże, *Zbiory...* alfabet., s. 33; A. Czołowski, *Zniszczenia wojenne w bibliotekach polskich*, w: *Pamiętnik trzeciego zjazdu bibliofilów polskich we Lwowie w Zielone Świątki 26 V—29 V 1928*, Lwów 1929, s. 86, 89; L. K., *Kościół i klasztor OO. Dominikanów w Podkamieniu*. „Przyjaciel Ludu” 16 (1849), s. 131; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 61; *Stown. geogr. Król. Pol.*, t. 8, s. 405; T. Szydłowski, *Ruiny Polski. Opis szkód wyrządzonych przez wojnę w dziedzinie zabytków sztuki na ziemiach Małopolski i Rusi Czerwonej*, Lwów 1919, s. 125; H. Wilder, *Polskie archiwa...* s. XVIII.

⁷⁹ J. Zathay, *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Kórnickiej*, Wrocław 1963, nr 92, 295; T. Trzeciński, X. A. L., *Krótkie wiadomości z bibliotek gnieźnieńskich. II. Katalog rękopisów biblioteki seminaryjnej w Gnieźnie aż do wieku XVI włącznie*, Poznań 1904, odb. z „Przegl. kośc.”, t. 6, s. 212—228, 282—306, rkps sygn. MS. 8, MS. 11, MS. 22; Inwentarz rękopisów Biblioteki Kórnickiej, 1930, maszynopis, rkps nr 92; H. Jędrzejowska, M. Pelczarowa, *Katalog inkunabułów Biblioteki Miejskiej w Gdańsku*, oprac., Gdańsk 1950, nr 640, sygn. XV. 151; A. Lewicka-Kamińska, *Inkunabuty Biblioteki Jagiellońskiej*, oprac., Kraków 1962, sygn. Inc. 3025; P. Buchwald-Pelcowa, *Katalog starych druków Biblioteki Kórnickiej*, t. 1, *Polonica XVI wieku*, cz. 2, uzupełnienia, oprac. ..., Wrocław 1969, nr 1744, sygn. 31312, nr 1793, sygn. Cim. Qu. 3030; nr 1796, sygn. 4230, nr 1912, sygn. 4220, nr 1937, sygn. 2630; M. Bohonos, *Katalog...* nr 507b, sygn. XVI. Qu. 2705 adl., nr 1797a, sygn. XVI. Qu. 2128; sygn. 460834, BUWr.; por. fotokatalog starych druków; A. Birkenmajer, *Książka O. Waldego o szwedzkich zdobycach bibliotecznych*. „Exlibris” 5 (1924), s. 65, 72; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 2, s. 80; I. Collijn, *Bericht...* s. 53; G. Enerstroem, *Schwedische Bibliotheken...* s. 332; L. Formanowicz, *Katalog druków polskich XVI w. Biblioteki Kapitułnej w Gnieźnie*, cz. 2, Poznań 1930, s. 102; *Encyklopedia wiedzy o książce*, s. 1958; T. Glemma, *Biblioteka biskupstwa chełmińskiego w Pelplinie*, w: *Biblioteki wielkopolskie i pomorskie*. Praca zbior., red. S. Wierzyński, Poznań 1929, s. 7; J. Łukaszewicz, *Krótki opis historyczny kościołów dawniejszej diecezji poznańskiej*, t. 1—3, Poznań 1838—1863, t. 1, s. 90; E. Majkowski, *Biblioteka archidiecezjalna (Poznańska)*, w: *Biblioteki wielkopolskie i pomorskie*, s. 7; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 50, 220; C. Piłichowski, *Z dziejów szwedzkich zaborów bibliotek i archiwów polskich w XVII i XVIII wieku*, Gdańsk 1960, odb. z „Rocz. gdańsk.”, t. 17/18, s. 10, 11; S. Ptaszycki, *Encyklopedia...* s. 73; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 66; M. Siejkowski, *Dni roczne*, k. F.

⁸⁰ Wg informacji O. Brunona Mazura O. P. dość dużo książek na miejscu; E. Barwiński, *Katalog...* sygn. 24, 25, 27, 29, 50, 75, 95, 89, 148; A. Kawecka-Gryczowa, *Katalog...* prawdopodobnie z biblioteki dominikanów: nr 152a, sygn. XV. 59, nr 276, sygn. XV. 229 adl., nr 38, sygn. XV. 234 adl., nr 66, sygn. XV. 230 adl., nr 74, sygn. XV. 237 adl., nr 110, sygn. XV. 231 adl., nr 173, sygn. XV. 232 adl., nr 192b, sygn. XV. 23 adl., nr 306c, sygn. XV. 23 adl., nr 334, sygn. XV. 239 adl.; M. Bohonos, *Katalog...* nr 1113, sygn. XVI. F. 4141; A. Kawecka-Gryczowa, J. Adameczyk, *Katalog...* s. 147 i nr 163, sygn. XVI. F. 134; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 67.

IV. Biblioteki posiadające wzmianki w literaturze:

Aglona⁸⁵, Bar⁸⁶, Brahiłów⁸⁷, Brześć Litewski⁸⁸, Chelmino⁸⁹, Choroszcza⁹⁰, Cieszanów⁹¹, Czernelica⁹², Czortków⁹³, Elbląg⁹⁴, Góra⁹⁵,

⁸⁵ Rkps sygn. IV F. 221 (może z Cieszyna), IV Q 193a, BUWr.; por. porównieniczny katalog kartkowy działu rękopisów; J. Staender, *Die Handschriften...* s. 54; A. Weltsel *Geschichte der Stadt und Herrschaft Ratibor, Racibórz 1881*, s. 788, 792.

⁸⁶ M. Bohonos, *Katalog...* nr 625b, sygn. XVI. Qu. 2115, nr 691a, sygn. XVI. Qu. 3464; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 2, s. 184; tenże, *Zbiory... alfabet.*, s. 163; J. Gaeki, *Benedyktynski klasztor...* s. 187; J. Lelewel, *Bibliograficznych ksiąg...* t. 2, s. 180; M. Marczak, *Biblioteka...* s. 22; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 74; L. Piotrowicz, *Historia i stan Biblioteki Seminarium w Sandomierzu*. „Przegl. katol.” 1881, nr 29, s. 476; J. Rokosznny, *Stare druki przechowywane w Bibliotece Seminarium w Sandomierzu*. „Kwart. teol.” 1 (1902), z. 3—4, s. 1; M. Siejkowski, *Dni roczne, po „kalendary”* (br. numeracji stron).

⁸⁷ Rkps sygn. I F 18, I F 231, I F 496, I F 497, I F 724, II F 69, II F 105, IV F 74, IV F 76, IV F 223, I Q 7, I Q 124, I Q 240, BUWr.; por. porównieniczny katalog kartkowy w dziale rękopisów; B. Kocowski, *Katalog...* nr 417, sygn. XV. Q. 850, nr 1248, sygn. XV. Q. 984, nr 2016, sygn. XV. Q. 704; W. Urban, *Katalog inkunabułów Biblioteki Kapitułowej we Wrocławiu, oprac. ...*, Wrocław 1955, nr 12, sygn. IV, 130/1—3, Fol., nr 50, sygn. IV, 130/3, Fol.; sygn. 460134 BUWr.; por. fotokatalog starych druków; J. Heyne, *Dokumentierte Geschichte...* t. 1, s. 940; H. Hoffmann, *Schlesische Kirchenbuechereien*, s. 122; J. Staender, *Die Handschriften...* s. 16, 56.

⁸⁸ M. Bohonos, *Katalog...* nr 18b, sygn. XVI. F. 4249; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 48, t. 2, s. 249; T. Glemma, *Biblioteka...* s. 291; Z. MocarSKI, *Książka w Toruniu do roku 1793*, Toruń 1934, s. 4.

⁸⁹ Rkps sygn. II F 12a, I Q 228, BUWr.; por. porównieniczny katalog kartkowy działu rękopisów; B. Kocowski, *Katalog...* nr 2711, sygn. XV. F. 682.6; sygn. 455974, BUWr.; por. fotokatalog starych druków; J. Heyne, *Dokumentierte Geschichte...* t. 1, s. 321; H. Hoffmann, *Schlesische Kirchenbuechereien*, s. 122; J. Staender, *Die Handschriften...* s. 43.

⁹⁰ D. C. Chodźko, *Aglona...* s. 162; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 1.

⁹¹ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 9; S. Okolski, *Russia...* s. 109; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 1.

⁹² E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 145.

⁹³ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 18; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 5.

⁹⁴ E. Chwalewik, *Zbiory... alfabet.*, s. 15; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 6; H. Wilder, *Polskie archiwa...* s. V.

⁹⁵ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości...* s. 75.

⁹⁶ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁹⁷ Tamże.

⁹⁸ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 417; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Zbiory... alfabet.*, s. 18; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 9; H. Wilder, *Polskie archiwa...* s. 5.

⁹⁹ E. Carsten, *Geschichte der Hansestadt Elbing, Elbląg 1897*, s. 166.

¹⁰⁰ *Na popis publiczny...* s. 9.

Góra Kalwaria⁹⁶, Gryfia⁹⁷, Halicz⁹⁸, Horodło⁹⁹, Jazłowiec¹⁰⁰, Jezupol¹⁰¹, Jurewicz¹⁰², Kalwaria Żmudzka¹⁰³, Kamieniec Podolski¹⁰⁴, Kamień I (św. Idzi), Kamień II?¹⁰⁵, Kowno¹⁰⁶, Lachowce¹⁰⁷, Latyczów¹⁰⁸, Łęczycza¹⁰⁹, Łysków¹¹⁰, Merecz¹¹¹, Nowogródek¹¹², Nyssa¹¹³, Orsza¹¹⁴, Oszmiana¹¹⁵, Płock I (św. Dominik)¹¹⁶, Potok Złoty¹¹⁷, Pozwałk (Pozdawilk)¹¹⁸, Przemyślany¹¹⁹, Rohatyn¹²⁰, Rosienie¹²¹, Różanystok¹²², Sidorów¹²³, Słonim¹²⁴, Słupsk¹²⁵, Stary Kon-

⁹⁶ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 23.

⁹⁷ H. Hoogeweg, *Die Stifter und Kloester der Provinz Pommern*, Bd 1—2, Szczecin 1924—1925, t. 1, s. 625, t. 2, s. 231; P. Mittheilungen aus und ueber Bibliotheken. „Zentralbl. f. Bibliothekswesen” 4 (1887), s. 177; T. Pyl, *Geschichte der Greifswalder Kirche und Kloster*, Greifswald 1887, s. 71—77, 488.

⁹⁸ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

⁹⁹ L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 58.

¹⁰⁰ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹⁰¹ Tamże; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 138; tenże, *Zbiory... alfabet.*, s. 34.

¹⁰² J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 63.

¹⁰³ Tamże, s. 105; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 23.

¹⁰⁴ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 433; E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 145; J. M. Giżycki (Wołyński), *Zniesione kościoły...* s. 234; Z. Klemensiewicz, *Bibliografia...* s. 125; A. Prusiewicz, *Biblioteki na Podolu i ich ekslibrisy*. „Exlibris” z 4 (1922), s. 75; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 23.

¹⁰⁵ H. Hoogeweg, *Die Stifter...* t. 1, s. 215.

¹⁰⁶ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 30.

¹⁰⁷ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 114; tenże, *Zniesione kościoły...* s. 59.

¹⁰⁸ E. Chwalewik, *Zbiory...* t. 1, s. 276.

¹⁰⁹ A. Kawecka-Gryczowa, J. Adamczyk, *Katalog...* s. 314, przyp. 425; M. Witanowski-Rawicz, *Monografia Łęczycy*, Warszawa 1899, s. 118, 120.

¹¹⁰ J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, s. 324.

¹¹¹ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 48.

¹¹² S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 356; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 54.

¹¹³ J. Staender, *Die Handschriften...* s. 57.

¹¹⁴ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 57.

¹¹⁵ Tamże, s. 58.

¹¹⁶ W. H. Gawarecki, *Wiadomość o Zgromadzeniu Księży Dominikanów w Płocku „Alleluja” 1843*, s. 120; A. J. Nowowiejski, *Płock Monografia historyczna*, Płock 1917, s. 508; F. Nowowiejski, *Phoenix...* s. 222; L. Teleżyński, *De rebus...* k. 200v, 208v, 243v.

¹¹⁷ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹¹⁸ H. Hoogeweg, *Die Stifter...* t. 2, s. 231.

¹¹⁹ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹²⁰ Tamże.

¹²¹ M. Wołonczewski, *Biskupstwo żmudzkie*, Kraków 1898, s. 179.

¹²² J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, s. 324.

¹²³ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹²⁴ J. Kurczewski, *Biskupstwo wileńskie*, s. 323.

¹²⁵ H. Hoogeweg, *Die Stifter...* t. 2, s. 651.

stantynów¹²⁶, Strusów¹²⁷, Szarawka¹²⁸, Szklów¹²⁹, Szumsk¹³⁰, Śniatyn¹³¹, Tczew¹³², Terespol¹³³, Troki¹³⁴, Trynopol¹³⁵, Tyśmienica¹³⁶, Warka¹³⁷, Warszawa II (obserwanci)¹³⁸, Werki (Kalwaria Werkowska)¹³⁹, Wielkie Oczy¹⁴⁰, Wysokie Koło¹⁴¹, Zabiąły¹⁴², Zaleszczyki¹⁴³, Ziębin¹⁴⁴, Żytomierz¹⁴⁵.

Dla pełniejszego obrazu bibliotek dominikańskich zostaną jeszcze wymienione te, o których istnieniu można wnioskować na podstawie zwyczajów dominikańskich. Jak wiadomo, nie zakładali oni swych klasztorów bez lektora. Zaś jego obecność w konwencie świadczyła o egzystującej tam bibliotece¹⁴⁶.

Miejscowości posiadające klasztory dominikanów:

Adamgród, Bielica, Bohdanów, Bohorodczany, Brody, Buchowicze, Byszew, Carskie Siolo, Chodorków, Czarnobyl, Czartorysk, Czaszniki, Czerkasy, Czernichów, Czerwonogród, Dudakowicze, Duniłowicze, Eycwałd, Gierdawy, Gliniczyszki, Gross Werder, Hołowczyn, Hoszczów, Jałowicze, Jamburg, Jelna, Kamień Koszyrski, Kijów I (św. Mikołaj), Kijów II (NMP), Klimówka, Kniażyce, Kołomyja, Koniuchy, Konstantynów, Kozin, Krasnybór, Kronsztadt, Krosno Odrzańskie, Krzyczew, Kudak, Kulczyny, Landau, Lejpuny, Lewin Brzeski, Lipowiec, Liszków, Lubar, Lublin (obserwanci), Małaty-

¹²⁶ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 234.

¹²⁷ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹²⁸ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 246.

¹²⁹ S. Okolski, *Russia...* s. 129; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 82.

¹³⁰ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 375.

¹³¹ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹³² A. Birkenmajer, *Książka...* s. 69, przyp. 4.

¹³³ L. Zalewski, *Biblioteka...* s. 58.

¹³⁴ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 380.

¹³⁵ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 85.

¹³⁶ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 417; E. Barwiński, *Katalog...* s. IV; E. Chwalewik, *Zbiory... alfab.*, s. 18.

¹³⁷ *Na popis publiczny...* s. 9.

¹³⁸ S. Lorenz, *Z dziejów architektury warszawskiej XVIII wieku*, „Biul. Hist. Szt.” 22 (1960), 3, s. 4.

¹³⁹ S. Barącz, *Rys...* t. 2, s. 383; J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości...* s. 245; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 107.

¹⁴⁰ F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 107.

¹⁴¹ J. Gacki, *Benedyktyński klasztor...* s. 186—187; T. Szydłowski, *Ruiny...* s. 134.

¹⁴² Z. Klemensiewicz, *Bibliografia...* s. 125; F. Radziszewski, *Wiadomość...* s. 114.

¹⁴³ E. Barwiński, *Katalog...* s. IV.

¹⁴⁴ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wykaz...* s. 293.

¹⁴⁵ E. Chwalewik, *Zbiory... alfab.*, s. 251.

¹⁴⁶ Por. wyżej, przyp. 7.

cze, Mannheim, Mozdok, Murachwa (Murafa), Nesterwar-Tulczyn, Niestanowicze, Niewiarków, Nizyn, Nordenbork, Nowogród Siewierski, Odessa, Opawa, Orenburg, Ostrohlady, Ostrowiec, Ostróg, Ostrówno, Owruć, Packów, Petersburg, Piaski, Połock, Połonka, Posin, Pryłuki, Psków, Rewel, Ruszona, Ryga, Saratów, Seret, Sewastopol, Skopiszki, Smolany, Smoleńsk, Smotrycz, Sokołów, Sokolec, Solodkowce, Symferopol, Tambów, Targowica, Tomsk, Trembowla, Tywrów, Ulla, Usacz, Wałówka, Wasiliszki, Wiatka, Wierzbołowo, Winnica, Witebsk, Woroneż, Wronki, Wyborg, Wysoki Dwór, Zawichost, Zlotoujście, Zofibór¹⁴⁷.

Sumaryczne zestawienie bibliotek dominikańskich wg wymienionych grup zawiera poniższa tabela:

L.p.	Dowody istnienia bibliotek	Biblioteki	
		w liczbach	w %
1	Inwentarze (katalogi), książki, wzmianki w literaturze	10	4,16
2	Inwentarze (katalogi), ewent. wzm. w literaturze	39*	15,99
3	Książki i ewent. wzm. w literaturze	21	8,61
4	Wzmianki w literaturze	62*	25,42
5	Zwyczaje dominikanów odnośnie zakładania klasztorów	108	44,28
Razem		240**	

* Wliczono drugi klasztor dominikanów istniejący w danej miejscowości, nie mogąc stwierdzić do którego z nich odnoszą się te dowody.

** Z klasztorami dominikanów krótko istniejącymi lub powstałymi w XIX w.¹⁴⁸

Zestawienie alfabetyczne i sumaryczne dominikańskich bibliotek wskazuje na możliwość rozwiązania kilku problemów badawczych związanych z tymi księgozbiorami. I tak, w oparciu o źródłowy materiał i grupy bibliotek, uzupełniony literaturą — opracowanie ich nie wydaje się zbyt trudne. Przy tej rekonstrukcji najważniejszą będzie metoda zalecana przez A. Gryczową, polegająca na połączeniu metody J. Ptaśnika (oparcie prac o historii bibliotek o źródła archiwalne, tj. inwentarze i katalogi dawnych księgozbiorów) oraz

¹⁴⁷ Tamże, przyp. 5.

¹⁴⁸ J. M. Giżycki (Wołyński), *Wiadomości...* pass., s. 319—321; J. Woroniecki, *Święty Jacek...* s. 321.

K. Piekarskiego (wg którego książka źródłem wiedzy o książkach i bibliotekach)¹⁴⁹. Chociaż tylko 10 bibliotek posiada względnie optymalne dane źródłowe — księgozbiory te są w jakimś sensie reprezentatywne dla wszystkich bibliotek dominikańskich w Polsce. Bowiern w tej grupie znajdują się zarówno duże biblioteki jak klasztoru w Krakowie, średnie oraz małe z Bochni czy z Dzikowa. Opracowanie więc nawet tylko tych kilku bibliotek pozwoliłoby na wyciągnięcie pewnych wniosków o pozostałych bibliotekach, o których niewiele wiadomo.

Druga grupa — biblioteki z inwentarzami (katalogami) też nadają się do opracowania, stosując metodę J. Ptaśnika. Pożyteczne byłoby przygotowanie tych inwentarzy do druku.

Zachowane fragmenty księgozbiorów dominikańskich tylko wtedy mogą przedstawiać obraz danej biblioteki, jeśli jest ich możliwie dużo i wówczas należałoby zastosować metodę K. Piekarskiego. Celowe wydaje się sporządzenie spisu książek tych bibliotek dominikańskich, które mają ich dość dużo, a nawet wszystkich zachowanych książek z dawnych wspomnianych księgozbiorów.

Niezależnie od materiału zgromadzonego w tym artykule, konieczna jest dalsza kwerenda po wspomnianych wyżej bibliotekach polskich i zagranicznych poprzez ich katalogi, w tym także dawnych bibliotek gimnazjalnych, jak i po archiwach kościelnych i państwowych. Duże znaczenie dla rekonstrukcji bibliotek ma też literatura przedmiotu, która ułatwia odnalezienie źródeł bibliotecznych, uzupełnia je, a czasem sama staje się źródłem, podając np. informację o lokalizacji czy urzędzeniu wewnątrz biblioteki¹⁵⁰. Dalsze poszukiwania szczególnie są potrzebne ze względu na biblioteki grupy III, a zwłaszcza IV i ostatniej. Zapewne uzupełnią one wiadomości o tych księgozbiorach, odkrywając źródła, których dotychczas nie udało się odnaleźć.

RECENZJE I SPRAWOZDANIA

WYDANIE KODEKSU O ŚW. JADWIDZE Z ROKU 1353

W 1954 roku postawił słuszny i aktualny postulat ks. prałat Józef Gottschalk, autor najobszerniejszej i najpełniejszej dotychczas monografii historycznej o św. Jadwidze, wydanej w Kolonii w 1964 roku pt. *St. Hedwig Herzogin von Schlesien*, liczącej 359 stron, opatrzonej licznymi ilustracjami, żeby „wydano wreszcie faksimile kodeksu” z 1353 roku¹. Marzenia te stały się rzeczywiście faktem w 1972 roku, ale droga do ich realizacji była długa i najeżona przeróżnymi trudnościami.

Jak wiemy, uroczystość kanonizacyjna św. Jadwigi, zmarłej w 1243 roku, żony księcia Henryka I Brodatego, odbyła się w dniu 26 marca 1267 roku i dokonał jej papież Klemens IV w kościele dominikanów St. Mariä di Gradi w Witerbo, gdzie umieszczono też z tej racji odpowiedni napis: „W świątyni tej została Jadwiga księżna polska przyjęta uroczystie w poczet świętych w r. 1267 przez Klemensa IV tu pochowanego: święto jej przypada na dzień 15 października”.

Komisarzami papieskimi w procesie kanonizacyjnym św. Jadwigi byli biskup kujawski Wolimir i prowincjał dominikanów polskich i czeskich Szymon.

Siłą konieczności w związku z zabiegami i staraniami kanonizacyjnymi musiano sporządzić dość wcześnie opisy życia św. Jadwigi. Życiorysy te wpływały też niewątpliwie wydatnie na rozwój jej czci. W związku z omawianym przez nas kodeksem z 1353 roku interesuje nas najwięcej życiorys św. Jadwigi, najbardziej znany, zwany „Legenda św. Jadwigi” (*Legenda maior et minor de sancta Hedwigi*), napisany przez nieznanego autora, duchownego w 1300 roku. W jego zakończeniu podano: „Explicit legenda maior et minor de sancta Hedwigi anno domini millesimo CCC^o consummata”. Oryginalny rękopis zaginął, ale zachowały się jego odpisy. Między innymi posiadaniem jednego z odpisów tegoż życiorysu cieszy się Biblioteka Kapitulna we Wrocławiu, który określił Gustaw Adolf Stenzel jako „najlepszy z ocalałych rękopisów”. Tenże żywot św. Jadwigi uważany jest przez badaczy za „perłę średnio-

¹⁴⁹ W. Jabłońska, *Inwentarze...* s. 73—74.

¹⁵⁰ J. Ch. Kundmann, *Academiae et scholae Germaniae, praecipue Ducatus Silesiae, cum Bibliothecis in Nummis...* Wrocław 1741, s. 340—341; P. H. Pruszczyk, *Klejnoty...* s. 94.

¹ J. Gottschalk, *Beiträge zur Hedwigsverehrung*, „Arch. f. schles. Kirchengesch.” Bd 12: 1954 s. 56; *Die älteste Bilderhandschrift mit Quellen zum Leben der hl. Hedwig im Auftrage des Herzogs Ludwig I. von Liegnitz und Brieg im Jahre 1353 vollendet*, hrsg. von P. Ludwig, „Aachener Kunstblätter” H. 34: 1967 s. 61—161.